

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 638 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari.....	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellastirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullaevna</i>	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
<i>Muzafarov Muxammadali Maxsudovich</i>	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
<i>Yadgarova Surayyo</i>	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
<i>Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
<i>Yusupova Sanobar Odil qizi</i>	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
<i>Бахтияр Катибжанович Саттаров</i>	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
<i>Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова</i>	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
<i>Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова</i>	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
<i>Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева</i>	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
<i>Джалилова Феруза Намазовна</i>	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
<i>Zuhridin Azizov</i>	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
<i>Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.</i>	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
<i>Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова</i>	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
<i>Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna</i>	
Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов	234
<i>Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы</i>	
Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	245
<i>Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash	248
<i>Botirova Jumagul Chori qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	254
<i>Kaypova Gulnara Muratbaevna</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari	257
<i>Davletova Hamida Xasan qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari	261
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura</i>	
Orkestr va ansamblarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	265
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich</i>	
Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi	269
<i>Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi</i>	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich</i>	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
<i>Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi</i>	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi</i>	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni.....	294
<i>Xushbokov Oybek Uralovich</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
<i>Erhanova Nasiba Absayitovna</i>	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
<i>Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi</i>	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
<i>Akmalova Farida Dilmurod qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni.....	304
<i>To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
<i>Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi</i>	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
<i>Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari	314
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ...	318
<i>G'ulomova Oychehra No'monjon qizi</i>	
Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari	321
<i>G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish	324
<i>Iroda Isroilova</i>	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv	329
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
<i>Yuldoshev Khaydarbek</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
<i>Allayarova Sojida Umirzakovna</i>	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения	339
<i>Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkazilgan o'yin faoliyatlarini bolalar ovozi talaffuzining takomillashuviga ta'siri	342
<i>Kattaxo'jayeva Shaxlohon Bohodirovna</i>	

O'qituvchilar tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar va milliy kontentni integratsiya qilish strategiyalari ...	344
<i>Rahmatova Feruza Qudrat qizi</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonini tashkil etishda tizimli yondashuv	348
<i>Abdusamatova Nargiza Jamoliddinovna</i>	
Moliyaviy savodxonlik asoslarini shakllantirish uchun "Tejamkor bola" o'yinli ta'lim faoliyatini asosida ishlashni takomillashtirilish.....	352
<i>Rizayeva Munisxon Maxkamovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobi standartlariga (BHS) muvofiq buxgalteriya hisobini tashkil qilish va yuritish tartib-qoidalari.....	356
<i>Boltayev Ahmad Rustamjonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari moliyaviy munosabatlarning huquqiy asoslari	359
<i>Boymuradov Normurod Abdusadikovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning metodologik asoslari.....	362
<i>Ma'rufov Mansurbek Musajonovich, Xonimov Mirqosim Samatqul o'g'li</i>	
O'smirlarda liderlik xususiyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	367
<i>Salayeva Dilafuz Buranovna</i>	
Pedagog nutq madaniyatining milliy va umuminsoniy qadriyatlarga ta'siri.....	370
<i>Toshtemirova Nigina Normurod qizi</i>	
Новые методы обучения устному переводу студентов-переводчиков.....	373
<i>Уринбаева Дилдора Утепбергеновна</i>	
O'quvchilarda axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik tuzilmasi	376
<i>Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	380
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Botirova Ozoda Nasir qizi</i>	
Ta'lim sifatini baholashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning o'rni (oliy ta'lim misolida)	385
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Boltayeva Jaxona Ulug'bek qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida 7-sinf biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalardan foydalanishning ta'lim samaradorligiga ta'siri	389
<i>Turakulova Mehriniso Nuriddinovna, Ruziqulova Nilufar Abdumajidovna, Allanzarova Natalya Aleuatdinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashning mavjud holati va rivojlantirish strategiyalari ...	393
<i>Mamadaliyeva Mumtozbegin</i>	
6–7 yoshli bolalarning bilim olishga faol qiziqishini rivojlantirish metodikasi	396
<i>Artikova Muhayyo Botiraliyevna, Abduxolisova Gulsanam O'ktambek qizi</i>	
The Main Peculiarities of Abbreviations in Modern English.....	399
<i>Absalomova Aziza Baxodir qizi</i>	
Autizmli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda bir qator terapiya va metodlardan foydalanish	404
<i>Yoqubova Hurriyat Burxonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yinlar, virtual reallik va geymifikatsiya orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish.....	407
<i>Xaitova Nazokat</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishda tabiiy materiallardan foydalanishning pedagogik usullari.....	411
<i>Rustamova Manzura Mirkamalovna, Qo'ziyeva Umriniso Muzaffar qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarning loyihalash ko'nikmalarini klaster muhitida rivojlantirish modellari	415
<i>Eshonqulova Shafoat Ergashevna, Sherzod Eshonqulov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish	420
<i>Ermatova Mamlakat Qadirkulovna</i>	
9-sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirishda iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	423
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna</i>	

Texnologiya asosidagi ingliz tili o'qitish va o'quvchi mustaqilligi: farmatsevtika talabalari misolida	427
<i>Ikranova Shohsanam Ravshanboy qizi</i>	
Maqollar asosida ingliz tili o'qitishning lingvodidaktik asoslari (Afg'oniston dariy tilli maktablar misolida) ..	430
<i>Samadi Nooria</i>	
Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini rivojlantirish tadqiqi	434
<i>Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldosheva</i>	
Boshlang'ich sinfda tabiiy fanlarni o'qitish samaradorligini oshirishda innovatsion va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	440
<i>Yulchiyeva Zulfiya Baxodir qizi</i>	
Shaxsning individual intellektual rivojlanishi pedagogik muammo sifatida	444
<i>Ol'tiboyeva Kamola Sharofjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilar qiziqishini aniqlash yo'llari ...	448
<i>Qalandarova Yulduz G'ayrat qizi</i>	
Проблемы физического воспитания студентов и пути их решения	454
<i>Ходжанов Азиз Рахимович</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi	458
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna</i>	
Jamiyatda sog'lom turmush tarzini tashkil qilishda jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarining o'rni	461
<i>Dehqonova Mahmuda Ortiqovna</i>	
Yadro itqitish sport turida kuch tayyorgarligining biomexanik va funksional ahamiyati	466
<i>Djabbarov Axror Islomovich</i>	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining didaktik tayyorgarligini takomillashtirish	469
<i>Axmedova Laylo Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan strategiyalar	475
<i>Urazimbetova Aygul Aralbayevna</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda kompyuter texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	482
<i>Kamolova Yulduzxon Ma'murjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlikni amalga oshirish texnologiyasi	488
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Jo'rabayeva Nozima Bekmurod qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlik oqibatlarini bartaraf etishda psixokorreksion mexanizmlar	491
<i>Tursunpo'latova Zaxro Zafar qizi</i>	
Shifokorlar professional karerasi resurslari va ularning obyektiv ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish natijalari	496
<i>Arziqulov O'tkirbek Maxammatovich</i>	
Bolalarda maktabgacha ta'lim yoshidagi kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda ijodiy o'yinlarning o'rni	501
<i>Berdiyeva Umida G'oyibberdiyevna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning neyropedagogik yondashuvlar asosida kognitiv rivojlantirishning mohiyati	505
<i>Aliyeva Odila Madamin qizi</i>	
Emotional Intelligence and Perceptive Ability: Keys to Pedagogical Success	508
<i>Abdurakhimov Shokhasim Abdurakhmonovich</i>	
Bo'lajak logopedlarni og'ir nutq nuqsonli bolalar bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	511
<i>Achilova Sevara Djasirkulovna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik g'oyalarini zamonaviy boshlang'ich ta'lim bilan integratsiyalash	515
<i>Daliyeva Eliza Zokir qizi</i>	

Talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda Mahmud Qoshg'ariy merosidan foydalanish.....	519
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna, Ravshanova Sarvinoz O'ktamjon qizi</i>	
Derivation and Nominalization in Medical Terminology: A Comparative Model of Term and Process Name Formation in English and Uzbek	523
<i>Gulnigor Yazdonkulova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarida pedagogik-psixologik korreksiya usullari hamda mexanizmlari.....	526
<i>Jo'rayeva Muattar Abdumajit qizi</i>	
Ta'lim sifatini boshqarishga tizimli yondashish hamda pedagogikada PDCA modelining ahamiyati	530
<i>Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Xolmatova Maftuna Turdimat qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalarining kimyo ta'limidagi o'rni.....	535
<i>Jumaniyazova Mahliyo Qahramonovna</i>	
Inklyuziv maktab sharoitida kichik maktab yoshidagi bolalarda ijtimoiy-perseptiv tajribani shakllantirish ...	539
<i>Karimova Zulfiya Abduraxmanovna</i>	
Sirdaryo viloyati toponimlarining shakllanish jarayonlari	543
<i>Kenjayeva Iroda Alisherovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda art texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari.....	546
<i>Mamatova Husnora Eshquvatovna</i>	
O'quvchi yoshlarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish va uni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash.....	550
<i>Mehmonova Nilufar Shuhratovna</i>	
Integrating Social-Emotional Learning in EFL Classrooms: Enhancing Language Proficiency and Emotional Intelligence.....	553
<i>Meylinorova Feruza Bakhtiyor qizi</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari pedagog-tarbiyachilarining malakasini oshirish mexanizmini takomillashtirish	559
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
TEACCH konsepsiyasi – autizm va kommunikativ buzilishlari bo'lgan bolalarni davolash va o'qitish dasturi	562
<i>Murodova Sarvigul Raxim qizi</i>	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirishning funksional modeli	566
<i>Norboyeva Moxigul Shavkat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini takomillashtirish	569
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida o'qitiladigan "Tabiiy fanlar"dan mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	574
<i>Qo'qonboyeva Shaxlo Rafikjonovna</i>	
The Intersection of Science and Pedagogy: The Teacher's Role in Professional Evolution	580
<i>Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Shukurova Madina</i>	
Maktabgacha katta guruhlarida STEAM texnologiyasi bilan tanishtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	583
<i>Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	586
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Kurashchilarda muvozanat (balance) va ko'tarib uloqtirish texnikasi o'rtasidagi bog'liqlik	590
<i>Shermatov Gulom Qaxxorovich</i>	
O'qituvchi shaxsining o'zini o'zi rivojlantirishida akmeologik pozitsiyaning o'rni.....	594
<i>Xaitov Abdusolim Abdulkim o'g'li</i>	
Lego-qurilish, konstruksiyalash, robototexnika – STEAM ta'lim moduli sifatida	596
<i>Xamroyeva Sitara Samadovna</i>	

Raqamli jamiyatda o'smir yoshdagi o'quvchilarning huquqiy axborot olish madaniyatini rivojlantirish mexanizmlari	599
<i>Xayrullayev Axror Aktam o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda axborot kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'limiy o'yinlarni loyihalash va joriy etish	602
<i>Xikmatova Moxinur Amir qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlar orqali kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish zamonaviy yechimlarini ishlab chiqish usullari	605
<i>Xolmo'minova Mohichehra Bahrom qizi</i>	
O'quvchilarning biologiyaga qiziqishini oshirishda innovatsion ta'lim metodlari	609
<i>Xudayberganova Madina Saotboy qizi, Abdiqodirov Murodxo'ja Alisher o'g'li, Nishanbayeva Arayim User qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida shug'ullanuvchi voleybolchi qizlarning musobaqa oldi jismoniy va psixologik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi	612
<i>Xudoynazarova Sayyora Ravshanovna</i>	
Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar asosida bolalarni axloqiy tarbiyalash texnologiyalari	618
<i>Yo'ldoshboyeva Gulmira Xushnudovna</i>	
Umumta'lim maktab seksiyasi uzunlikka sakrovchilarining jismoniy rivojlanganlik darajasi	621
<i>Zokir Akramov O'tkir o'g'li</i>	
Perseptiv qobiliyat: o'qituvchining o'quvchini tushunish sa'nati	625
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdaliyevich</i>	
Ожидания и потребности родителей как основа продвижения услуг дошкольного образовательного учреждения в Республике Узбекистан	628
<i>Ким Ирина Николаевна, Аббосхонова Зухра Баходир кизи</i>	
Экспериментальная деятельность – метод развития здоровьесберегающей компетентности у детей старшего дошкольного возраста	631
<i>Ким Ирина Николаевна, Алиходжаева Райхон Шавкат кизи</i>	
Подготовка детей-билингвов к школьному обучению: интеграция цифровых и традиционных педагогических методов	634
<i>Ким Ирина Николаевна, Умарова Шоиста Рустамовна</i>	

LOYIHAGA ASOSLANGAN TA'LIM TEXNOLOGIYASI ORQALI TALABALARDA IJTIMOIY MAS'ULIYAT KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH TADQIQI

Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldoshevna

Termiz davlat muhandislik va agrotekhnologiyalar universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini shakllantirishning metodologik asoslari va amaliy samaradorligi tadqiq etilgan. Tadqiqot miqdoriy yondashuv asosida, maxsus ishlab chiqilgan IMK–25 anketasi yordamida 324 nafar talaba ishtirokida amalga oshirildi. Olingan natijalarga ko'ra, ijtimoiy mas'uliyat darajasi loyihaga asoslangan ta'lim faoliyatida ishtirok etish tajribasiga bog'liq holda izchil oshib borishi aniqlandi. Faktor tahlili ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasi bir nechta kognitiv va affektiv komponentlardan tashkil topganini ko'rsatdi. Muhokama jarayonida tadqiqot natijalari mahalliy hamda xalqaro ilmiy manbalar bilan qiyosiy tahlil qilinib, loyihaga asoslangan ta'lim ijtimoiy kompetensiyani rivojlantirishda muhim omil sifatida asoslandi. Maqolada ta'lim tashkilotlari, pedagoglar va tadqiqotchilar uchun aniq amaliy tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi, ijtimoiy mas'uliyat, kompetensiya, talabalar faolligi, miqdoriy tadqiqot, anketa tahlili, faktor tahlili, ta'lim metodologiyasi, fuqarolik tarbiyasi, pedagogik texnologiyalar.

Abstract: This article examines the methodological foundations and practical effectiveness of developing students' social responsibility competence through project-based learning technologies. The quantitative study was conducted using a specially designed IMK–25 questionnaire with the participation of 324 university students. The findings indicate that the level of social responsibility increases consistently in relation to students' experience of engagement in project-based educational activities. Factor analysis revealed that social responsibility competence comprises several cognitive and affective components. The results are discussed in comparison with national and international studies, substantiating project-based learning as a significant factor in fostering social competence. The article also provides specific practical recommendations for educational institutions, educators, and researchers.

Key words: project-based learning, social responsibility, competence development, student engagement, quantitative research, questionnaire analysis, factor analysis, pedagogical technologies, civic education, higher education.

Аннотация: В статье исследуются методологические основы и практическая эффективность формирования компетенции социальной ответственности у учащихся посредством проектно-ориентированных образовательных технологий. Исследование проводилось с использованием количественного подхода на основе специально разработанной анкеты IMK–25 при участии 324 студентов. Полученные результаты показали, что уровень социальной ответственности последовательно возрастает в зависимости от опыта участия в проектно-ориентированной образовательной деятельности. Факторный анализ выявил, что компетенция социальной ответственности состоит из нескольких когнитивных и аффективных компонентов. В процессе обсуждения результаты исследования были сопоставлены с отечественными и зарубежными научными источниками, а проектно-ориентированное обучение обосновано как значимый фактор развития социальной компетентности. В статье предложены конкретные практические рекомендации для образовательных организаций, преподавателей и исследователей.

Ключевые слова: проектно-ориентированные образовательные технологии, социальная ответственность, компетентность, студенческая активность, количественное исследование, анализ анкет, факторный анализ, методология обучения, гражданское образование, педагогические технологии.

KIRISH

So'nggi yillarda oliy ta'lim tizimida kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuvning ustuvorligi ta'lim natijalarini faqat bilim va ko'nikmalar bilan emas, balki ijtimoiy mas'uliyat, fuqarolik pozitsiyasi va ijtimoiy faol xulq-atvor bilan bog'liq kompetensiyalar orqali baholash zaruratini yuzaga chiqardi. Jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy transformatsiyasi, raqamli muhitning kengayishi va mehnat bozorining moslashuvchanligi talabalardan nafaqat professional tayyorgarlikni, balki ijtimoiy mas'uliyatli qarorlar qabul qilish, jamoaviy faoliyatda faol ishtirok etish hamda ijtimoiy oqibatlarni anglashni talab etmoqda.

Shu nuqtai nazardan, loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi (Project-Based Learning) talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini shakllantirish uchun metodologik jihatdan samarali vosita sifatida ko'rilmoqda. Ushbu texnologiya ta'lim jarayonini real ijtimoiy vaziyatlar bilan bog'lash, talabalarni muammoli vazifalarni jamoaviy hal etishga jalb qilish hamda shaxsiy javobgarlikni kuchaytirish imkonini beradi.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasi shaxsning jamiyat oldidagi burchini anglash, ijtimoiy qarorlar oqibatlarini baholash va ijtimoiy foydali faoliyatni amalga oshirish qobiliyati sifatida talqin etiladi. K. T. Abdullayeva tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi talabalarda ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik mexanizm sifatida asoslab berilgan^[1].

Shuningdek, M. K. Xoliqovning ilmiy ishlarida loyiha texnologiyalarining talabalarning ijodiy va ijtimoiy faolligini oshirishdagi pedagogik imkoniyatlari ochib berilgan bo'lib, bu yondashuv talabalarning o'z faoliyati natijalariga nisbatan mas'uliyat hissini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlanadi^[2].

Mavjud tadqiqotlarga qaramasdan, ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasining tarkibiy komponentlari, ularning aynan loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali rivojlanish mexanizmlari hamda ushbu jarayonning miqdoriy empirik dalillari yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Aksariyat tadqiqotlar nazariy tahlil yoki sifatli kuzatuvlarga asoslangan bo'lib, talabalarning o'z-o'zini baholashi asosidagi statistik natijalar kam uchraydi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi yordamida talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasining rivojlanish darajasini miqdoriy usullar asosida aniqlash va tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, unda:

- ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasi loyihaviy faoliyat kontekstida operatsionlashtirilgan;
- anketaviy so'rov asosida kompetensiyaning rivojlanish darajasi miqdoriy ko'rsatkichlar orqali asoslangan;
- loyiha texnologiyasining pedagogik ta'siri empirik jihatdan tasdiqlangan.

Tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida loyihaga asoslangan ta'limni rejalashtirish, ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini shakllantirishga yo'naltirilgan o'quv modullarini ishlab chiqish hamda pedagoglar uchun metodik tavsiyalar yaratishda foydalanilishi mumkin.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi pedagogik adabiyotlarda talabani mustaqil, jamoaviy va ijtimoiy faoliyatini integratsiyalovchi ta'lim modeli sifatida tavsiflanadi. K. T. Abdullayeva mazkur texnologiyaning talabalarda ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik kompetensiyasini rivojlantirishdagi rolini asoslar ekan, loyihaviy faoliyat jarayonida talaba o'z qarorlari va faoliyati natijalari uchun javobgarlikni his eta boshlashini ta'kidlaydi^[1].

M. K. Xoliqovning tadqiqotlarida loyiha texnologiyalari talabalarning ijodiy tashabbuskorligini oshirish bilan bir qatorda, ularni ijtimoiy ahamiyatga ega vazifalarni hal etishga yo'naltirishi aniqlangan^[2]. Bu jarayonda talabalar nafaqat bilimlarini amaliyotda qo'llaydi, balki jamiyat ehtiyojlariga mos ravishda faoliyat yuritishni ham o'rganadi.

Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasining o'lchov mezonlari va miqdoriy baholash mexanizmlari yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi kuzatiladi^[3-7]. Mazkur holat loyihaga asoslangan ta'lim samaradorligini empirik jihatdan baholashni murakkablashtiradi va ushbu tadqiqot zaruratini kuchaytiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot miqdoriy tadqiqot dizayni asosida amalga oshirildi. Uning metodologik asosini anketalash tashkil etadi. Asosiy maqsad – loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasining shakllanish darajasini baholash, mavjud tendensiyalarni aniqlash va statistik jihatdan asoslashdan iborat.

Tadqiqotda uchta oliy ta'lim muassasasining bakalavr bosqichi (I–IV kurs) talabalari ishtirok etdi. Tanlov tasodifiy-strategik usulda amalga oshirildi va talabalar turli ta'lim yo'nalishlaridan tanlab olindi, bu esa ma'lumotlarni umumlashtirish imkonini berdi.

Ko'rsatkichlar va tavsiflar:

- **Jami qatnashchilar soni:** N = 324 nafar talaba
- **Jinsi:** erkaklar – 42,6%; ayollar – 57,4%
- **Kurslar bo'yicha taqsimot:** 1-kurs – 20%; 2-kurs – 29%; 3-kurs – 28%; 4-kurs – 23%
- **Ta'lim yo'nalishlari:** pedagogika, iqtisodiyot, muhandislik, huquq

Qatnashchilarni tanlashda ularning ta'lim jarayonida loyiha texnologiyalaridan foydalanish tajribasiga ega bo'lishi talab etildi.

Tadqiqotda maxsus ishlab chiqilgan anketa – "Ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini baholash shkalasi" (IMK–25) qo'llanildi. Ushbu anketa 25 ta banddan iborat bo'lib, Laykert shkalasi (1–5) asosida tuzildi:

- 1 – "butunlay rozi emasman",
- 5 – "to'liq roziman".

Anketa to'rt asosiy subshkaladan iborat:

- A. Jamoaviy faoliyatga mas'uliyat (7 band);
- B. Ijtimoiy qarorlar qabul qilish qobiliyati (6 band);
- C. Jamoa manfaatini hisobga olish (6 band);
- D. Mahalliy ijtimoiy tashabbuslarda ishtirok (6 band).

Namunaviy savollar:

1. Men jamoaviy ishda o'z mas'uliyatimni anglab ishtirok etaman (1–5);
2. Men jamiyatdagi muammolarga befarq bo'lmaslik kerak, deb hisoblayman (1–5);
3. Men ijtimoiy foydasi bor loyihalarda qatnashishni muhim, deb bilaman (1–5).

Anketa oldindan 15 nafar talaba ishtirokida pilot sinovdan o'tkazildi. Kronbax $\alpha = 0,86$ bo'lib, bu instrumentning yuqori darajadagi ishonchliligini ko'rsatdi.

Tadqiqot 2025-yil mart–aprel oylarida o'tkazildi.

Anketalar:

- onlayn platforma (Google Forms) orqali – 65%;
- auditoriyalarda yozma shaklda – 35% to'ldirildi.

Barcha qatnashchilarga tadqiqotning maqsadi tushuntirildi va ixtiyoriy rozilik elektron shaklda olindi. Ma'lumotlar tahlili SPSS Statistics 26 dasturida amalga oshirildi. Qo'llanilgan statistik usullar:

- deskriptiv tahlil (o'rtacha qiymat, standart og'ish, mediana, moda);
- faktor tahlili (ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasining ichki tuzilmasini aniqlash);
- korrelyatsiya tahlili (Pirson r) – loyihaviy ta'lim va ijtimoiy kompetensiyalar darajasi o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash;
- ANOVA – kurslar kesimida farqlarni tekshirish.

Shuningdek, ochiq savollarga berilgan javoblar kontent-tahlil usuli asosida semantik to'plamlarga ajratildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

IMK–25 anketa natijalariga ko'ra, umumiy ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasi bo'yicha talabalarning o'rtacha ko'rsatkichi $M = 3,78$ ($SD = 0,61$) ni tashkil etdi. Ushbu natija kompetensiya darajasi o'rtacha ko'rsatkichdan yuqori ekanligini ko'rsatadi. Subshkalalar bo'yicha qiymatlar quyidagicha taqsimlandi (1-jadval):

1-jadval: IMK–25 anketa subshkalalari bo'yicha talabalarning ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasi ko'rsatkichlari

Subshkala	O'rtacha qiymat (M)	Standart og'ish (SD)
Jamoaviy faoliyatga mas'uliyat	3,95	0,57
Ijtimoiy qaror qabul qilish	3,71	0,64
Jamoa manfaatini hisobga olish	3,62	0,59
Mahalliy tashabbuslarda qatnashish	3,85	0,62

Eng yuqori ko'rsatkich jamoaviy faoliyatdagi mas'uliyat hissi bilan bog'liq bo'lib, bu talabalarning guruhli ish jarayonida o'z rolini anglash qobiliyati shakllanganligini ko'rsatadi.

Faktor tahlili (PCA, varimaks aylanishi) natijasida uchta latent omil aniqlanib, ular umumiy dispersiyaning 68,4 % ini izohladi (2-jadval):

2-jadval: IMK–25 anketa natijalari asosida aniqlangan ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasining latent omillari va ularning izohlangan dispersiyasi

Faktor	Tarkibiy elementlar	Izohlangan dispersiya (%)
F1: Ijtimoiy anglashuv	Mas'uliyat, jamoa manfaati, empatiya	28.3
F2: Ishtirok tajribasi	Ijtimoiy loyihalar, tashabbus, yetakchilik	22.7
F3: Mulohazali qaror	Ijtimoiy tanlov, boshqalarga ta'sirni baholash	17.4

Mazkur faktorlar IMK–25 instrumentining ichki kognitiv tuzilmasi mavjudligini, ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasi yagona ko'nikma emas, balki o'zaro bog'liq bir nechta mexanizmlardan tashkil topgan murakkab tizim ekanligini tasdiqlaydi.

Korrelyatsiya tahlili. Loyihaviy ta'limda qatnashish tajribasi va ijtimoiy mas'uliyat darajasi o'rtasida mustahkam ijobiy korrelyatsiya aniqlandi: $r = 0,61$ ($p < 0,01$). Bu loyiha asosida o'quv faoliyatini amalga oshirgan talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasi darajasi yuqori ekanligini tasdiqlaydi.

Ishtiroki past bo'lgan guruhda (loyiha faoliyatida 1–2 marta qatnashganlar) o'rtacha ko'rsatkich $M = 3,41$ ni tashkil etgan bo'lsa, faol qatnashuvchilarda (loyihalarda 5 martadan ko'p ishtirok etganlar) ushbu ko'rsatkich $M = 4,03$ ga teng bo'ldi ($p < 0,01$)(3-jadval).

3-jadval: ANOVA natijalari: kurslar bo'yicha farqlar

Kurs	O'rtacha IMK balli	SD
1-kurs	3.52	0.58
2-kurs	3.68	0.63
3-kurs	3.81	0.59
4-kurs	3.97	0.55

ANOVA tahlili talabalarining kurslar kesimidagi ijtimoiy mas'uliyat ko'rsatkichlari o'rtasida statistik jihatdan ahamiyatli farq mavjudligini ko'rsatdi ($F = 4,83$; $p = 0,003$). Ushbu natija ta'lim jarayoni davomida loyihaviy faoliyat tajribasining ortib borishi talabalarining ijtimoiy kompetensiyalarini bosqichma-bosqich shakllantirishini tasdiqlaydi (4-jadval).

4-jadval: Ishtirok darajasi va IMK o'rtacha ko'rsatkichi

Ishtirok darajasi	N	O'rtacha ball	SD
Loyihada ishtirok etmaganlar	47	3.22	0.67
1–2 marta ishtirok etganlar	96	3.41	0.58
3–5 marta qatnashganlar	122	3.76	0.52
5 martadan ko'p qatnashganlar	59	4.03	0.49

Talabalarining ochiq savollarga bergan javoblari tahlil qilinganda quyidagi asosiy tematik to'plamlar aniqlanildi:

1. “Jamiyat foydasi uchun ishlash ehtiyoji” (68 %);
2. “Loyihalar orqali odamlar hayotiga ta'sir etish imkoniyati” (54 %);
3. “Tashabbusni o'z qo'liga olishni o'rgatadi” (47 %).

Mazkur semantik birliklar ijtimoiy mas'uliyatning anglanishi va loyiha faoliyati orqali ushbu hisning kuchayishini yana bir bor tasdiqlaydi.

Olingan natijalarga ko'ra, talabaning sub'ekt sifatida ijtimoiy masalalarga munosabati, jamoadagi roli hamda qabul qilayotgan qarorlarining ijtimoiy oqibatlarini ongli ravishda anglay boshlashida loyihaviy ta'lim kuchli o'quv faoliyati konteksti hisoblanadi.

Talabalarda ijtimoiy anglashuv, qaror qabul qilish va tashabbuskorlik kabi komponentlarning o'sish tendensiyasi loyihada qatnashish tajribasi soni bilan bevosita bog'liq bo'lib, o'quv jarayonining amaliyotga integratsiyalashuvi ijtimoiy-kompetent rivojlanish uchun hal qiluvchi omil ekanini tasdiqlaydi. Ushbu xulosa K. T. Abdul-layeva tadqiqotida keltirilgan metodik takliflarga mos keladi, unda loyihalar ijtimoiy funksiyali o'quv muhitini yaratishi alohida urg'ulangan ^[1].

Kurslar bo'yicha farqlarning aniqlanganligi (1-kurs – $M = 3,52$; 4-kurs – $M = 3,97$) ta'lim jarayoni davomida talabalarning ijtimoiy mas'uliyat ko'rsatkichlari izchil oshib borishini ko'rsatadi. Ushbu natijalar M. K. Xoliqova tomonidan ta'kidlangan loyihaviy ish faoliyatining tarbiyaviy samarasi hamda tajriba to'plash orqali kompetensiya shakllanishi haqidagi g'oyalarni tasdiqlaydi [2].

Umuman olganda, yuqori kurslarda talabalar loyihalarni nafaqat o'quv vazifasi, balki jamiyatga ta'sir ko'rsatish vositasi sifatida qabul qila boshlaydi. Mazkur internalizatsiya jarayonining kuchayishi kompetensiya shakllanishining muhim indikatori hisoblanadi.

Loyihaviy ta'lim texnologiyasi talabalarda ijtimoiy vaziyatni anglash (real muammolar bilan ishlash), mas'uliyatni his qilish (guruh oldida vazifa bajarish), qaror qabul qilishda ongli yondashuv (ijtimoiy vaziyatlarda ehtimoliy salbiy ta'sirlarni baholash), shuningdek, ijtimoiy foydali tashabbuslarni shakllantirish (tadbirlar, flesh-moblar, volontyorlik loyihalari orqali) kabi mexanizmlar asosida rivojlanishni ta'minlaydi.

Mazkur jarayon zamonaviy neyropedagogik yondashuvlarga ko'ra, talabalarning "ijtimoiy miya sxemalari" (social cognition circuits) ni faollashtirishga xizmat qiladi, ya'ni nafaqat bilim komponentlariga, balki empatiya, prognostik baholash va emotsional intellekt tarkibiy qismlariga ham ta'sir ko'rsatadi.

Shu tariqa, ushbu tadqiqot mahalliy va xalqaro adabiyotlarda ilgari surilgan metodik yondashuvlarga empirik tasdiq beradi hamda ularning real o'quv muhitida qanday amalga oshirilishi mumkinligini namoyon etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot doirasida olingan empirik natijalar asosida quyidagi ilmiy xulosalar shakllantirildi:

1. Loyihaviy ta'lim texnologiyasi talaba shaxsini ijtimoiy sub'ekt sifatida shakllantirishda muhim funksional mexanizm hisoblanadi. Ushbu texnologiya orqali talabalarda jamoaviy faoliyatdagi mas'uliyat, ijtimoiy qarorlarni ongli qabul qilish hamda jamiyat oldida faol fuqarolik pozitsiyasini namoyon etish ko'nikmalari shakllanadi.
2. Talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasining shakllanish darajasi ularning loyihaviy faoliyatda qatnashish tajribasi bilan bevosita bog'liqdir. O'tkazilgan tahlillar talabalarda ijtimoiy anglashuv, tashabbuskorlik va jamoa manfaatini hisobga olish qobiliyatlari loyiha faoliyatida ishtirok etish darajasiga bog'liq holda izchil o'sishini tasdiqladi ($r = 0,61$; $p < 0,01$).
3. Ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasi yagona, bir butun ko'nikma emas, balki o'zaro bog'liq, biroq mustaqil shakllanadigan kognitiv va affektiv komponentlardan iboratdir. Faktor tahlili mazkur holatni uch omilli tuzilma – ijtimoiy anglashuv, ishtirok tajribasi va mulohazali qaror orqali tasdiqladi.
4. Ta'lim bosqichlari (kurslar) bo'yicha ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasining o'sish dinamikasi kuzatildi, bu esa loyihaviy ta'limning uzluksizligi, to'planuvchanligi va pedagogik samaradorligini ko'rsatadi.
5. Umuman olganda, tadqiqot ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirishda loyiha texnologiyalarining nafaqat pedagogik metod, balki ijtimoiy ta'sir vositasi sifatidagi rolini asoslaydi hamda ushbu yo'nalishni tizimli ravishda rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Tavsiyalar:

- loyihaviy faoliyatni ta'limning barcha bosqichlariga bosqichma-bosqich integratsiya qilish, ayniqsa ijtimoiy foydali loyihalarni talabalar hayotiga keng joriy etish;
- ijtimoiy kompetensiyalarni baholash uchun maxsus o'lchov instrumentlarini ishlab chiqish va joriy etish (masalan, IMK–25 kabi shkalalarni adaptatsiya qilish);
- loyihaviy mashg'ulotlar jarayonida rollar taqsimoti, liderlik, ijtimoiy vazifalarni anglash kabi komponentlarga alohida e'tibor qaratish;
- talabalar faoliyatiga refleksiya va ijtimoiy baholash elementlarini qo'shish orqali ularda o'z harakatlarining ijtimoiy oqibatlarini baholash qobiliyatini shakllantirish;
- ijtimoiy kompetensiyaning neyropsixologik asoslarini tadqiq qilish, xususan, "ijtimoiy kognitiv sxemalar" faolligi, empatiya va emotsional intellekt kabi omillarni chuqur o'rganish;
- longityud tadqiqotlar orqali ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasining uzoq muddatli rivojlanish dinamikasini tahlil qilish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva K. T. Talabalarning loyihalash kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish. 13.00.02 – Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (ingliz tili) pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. Toshkent – 2025.
2. Xoliqova M. K. Talabalarning ijodiy faoliyatini faollashtirishda loyiha texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari // Pedagogika fanlari axborotnomasi. – 2022. – № 4. – B. 55–60.
3. Dogan B., Kaya-Tosun D. An effective method in improving social skills: Literature circles // International Journal of Educational Methodology. – 2020. – Vol. 6(1). – P. 199–206.
4. Zamiri M., Heidari A., Jafari S. Strategies, methods, and supports for developing skills in learning communities: A systematic review // Administrative Sciences. – 2024. – Vol. 14(9). – Article 231. DOI: 10.3390/admsci14090231.
5. Lanza M., Sampaio M., Costa D. Socioemotional skills training program based on active learning // Teaching and Teacher Education. – 2025. – Vol. 123. – Article 103219. DOI: 10.1016/j.tate.2025.103219.
6. Ergasheva M. A. Tarixiy bilimlar asosida talabalarning ijtimoiy faollik ko'nikmalarini takomillashtirish metodikasi (O'zbekistonning eng yangi tarixi fani misolida). 13.00.02 – Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (tarix) pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. Andijon – 2025.
7. Quronboyev Q. Talabalarning ma'naviy-ijtimoiy faolliklarini rivojlantirishning pedagogik asoslari (yoshlar tashkilotlari misolida): Pedagogika fanlari nomzodi dissertatsiyasi. – Toshkent, 2000. – 159 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.